

ZNAČAJ MEDIJSKOG INTEGRITETA

KAKO DEFINIRATI MEDIJSKI INTEGRITET
I ŠTO GA UGROŽAVA?

South East European
MEDIAOBSERVATORY

KAKO DEFINIRATI MEDIJSKI INTEGRITET?

Kako bi se obuhvatio ukupan opseg osobina medijskog sektora presudnih za njegovu sposobnost služenja javnom interesu i demokraciji, istraživanje provedeno u okviru projekta Medijski opservatorij jugoistočne Europe uvelo je pojam “medijskog integriteta”. Taj pojam obuhvaća one vrijednosti u medijima i novinarstvu koje im omogućuju da služe javnom interesu.

Medijski integritet obuhvaća nekoliko osobina medijskog sustava – politike, strukturu i prakse u području medija i njihove odnose – koje omogućuju medijima da služe javnom interesu i demokratskim procesima pokazujući u svom poslovanju i sadržajima:

slobodu i neovisnost o pojedinačnom/posebnom privatnom ili državnom interesu

transparentnost vlastitog rada i interesa, uključujući jasno otkrivanje izloženosti ili ovisnosti o pojedinačnim ili državnim interesima

pridržavanje i poštivanje etičkih i profesionalnih standarda

dužnost i odgovornost prema građanima.

Medijski integritet u užem smislu sposobnost je medija da:

građanima pruže točne i pouzdane informacije, a da pritom nisu ovisni o pojedinačnim/posebnim privatnim ili državnim izvorima, nemaju s njima klijentelistički odnos i/ili im služe

osiguraju građanima pristup i izražavanje širokog spektra stavova i mišljenja, a da pritom nisu izloženi pristranosti i propagandi.

Medijski integritet također podrazumijeva sposobnost novinara i drugih medijskih radnika da:

njeguju profesionalnu samostalnost i standarde pokazujući spremnost da služe javnom interesu, a suprotstave se odnosima i postupcima koji korumpiraju i instrumentaliziraju profesiju u smjeru služenja pojedinačnim/posebnim privatnim ili državnim interesima.

Ta sposobnost uključuje transparentnost ovisnosti o pojedinačnim interesima i izvorima te predanost novinara zaštiti profesionalnih standarda u takvim okolnostima.

ŠTO UGROŽAVA MEDIJSKI INTEGRITET?

Primjenjujući holistički pristup i usvojivši analitički okvir temeljen na rizicima, Medijski opservatorij jugoistočne Europe definirao je četiri rizična područja za medijski integritet:

razvoj medijskih politika i njihovu primjenu;

medijske strukture (uključujući vlasništvo, financije i javne elektroničke servise);

novinare i

novinarske/medijske prakse.

Za svako od tih područja identificirani su specifični rizici po medijski integritet. Sastavljen je nacrt i provedeno istraživanje koje je obrazložilo obrasce odnosa i praksi, kao i aktere važne za razumijevanje manifestacija tih specifičnih rizika po medijski integritet u svakoj od država u kojoj je provedeno istraživanje.

1 RIZIČNO PODRUČJE MEDIJSKOG INTEGRITETA: RAZVOJ MEDIJSKIH POLITIKA I NJIHOVA PROVEDBA

RIZICI

Strategija za razvoj i reformu medijskog sektora još nije usvojena ili joj nedostaje podrška za operacionalizaciju zbog sukobljenih posebnih interesa. U takvim okolnostima prevladavaju djelomične intervencije u okviru medijskih politika u korist određenih interesa, dominantnih u pojedinim razdobljima.

Mehanizmi i mjere medijskih politika razvijeni su bez odgovarajuće analize, strategije i javnih konzultacija, jer postupak usvajanja nije zasnovan na znanju i javnom interesu, nego na pojedinačnim političkim i komercijalnim interesima određenih grupa.

Mehanizmi medijskih politika (uključujući regulatorne mehanizme) i mjere uvedeni su na temelju modela nametnutih da zadovolje zahtjeve inozemnih aktera, bez valjane analize i javne rasprave, te bez poštivanja stanja i javnog interesa u konkretnoj zemlji.

Mehanizmi javnih politika, uključujući odredbe usmjerene na transparentnost, antikonzentraciju i neovisnost medija, nisu razvijeni, ili sadrže nedosljednosti, ili se nisu efikasno primjenjivali ukazujući na prevladavajuće interese dominantnih političkih i privatnih poslovnih grupa kako bi se izbjegli djelotvorni mehanizmi politika u tom području.

Medijska regulativa često se mijenjala, a nedostaju joj dosljednost i operativna rješenja. Razina njezine implementacije je niska. Promjene medijske regulative u skladu su s promjenama vlada. Usvajanje medijske regulative nije predmet javne rasprave i političkog konsenzusa, nego prije visoke razine političke podijeljenosti i sukoba. Te okolnosti nastale su zbog toga što je proces razvoja i usvajanja medijske regulative zarobljen, a medije su instrumentalizirali određeni (suprotstavljeni) politički i privatni interesi.

Institucijama koje kreiraju medijske politike (i tijelima, dužnosnicima i službenim predstavnicima javnosti u takvim tijelima) nedostaju kapaciteti za razvoj medijskih politika (kapaciteti da prikupe podatke, sami analiziraju ili naruče analizu, da razviju strategije, propise i mjere „zasnovane na znanju i viziji”; u nedostatak kapaciteta ubraja se i nedovoljan broj kadrova, nedostatak kompetencija, itd.) ili vladajuće političke grupe zanemaruju njihove kapacitete. Obrazovani ljudi s integritetom među funkcionarima zaposlenima u državnim tijelima odgovornima za medije ili u medijskim regulatornim institucijama te među članovima regulatornih tijela izloženi su pritisku i kampanjama određenih političkih i privatnih interesa.

Institucije, organi i dužnosnici koji kreiraju medijske politike i procedure izloženi su kontroli i utjecaju određenih političkih ili privatnih interesa pojedinačnih grupa (uključujući određene političke stranke) protiv zajedničkog javnog interesa. Dominantni akteri u razvoju medijske politike su ključni za određene političke i privatne interese, često u smislu *quid pro quo* (ovo za ono, usluga za uslugu).

Neovisni, nevladini i nekomercijalni akteri, kao i građani, isključeni su iz procesa razvoja i usvajanja medijskih politika. Takvi akteri nisu samoorganizirani i nedostaju im institucionalni kapaciteti i inicijative za sudjelovanje u postupku i javnoj raspravi.

Političarima – u vladi i parlamentu – odgovornima za razvoj i primjenu medijskih politika nedostaju kompetencije u području medija ili su u izravnom ili neizravnom sukobu interesa u tom području.

Uvođenje novih zakonskih mehanizama i odredbi nije praćeno ni razvojem novih institucija sposobnih da podrže njihovu primjenu ni izgradnjom kapaciteta postojećih institucija za takve zadatke.

Regulatorna tijela u području medija nemaju moć (*de iure* i/ili *de facto*) ili im nije dana mogućnost da razviju vlastite kapacitete i kompetencije kako bi bili u stanju djelovati u javnom interesu.

Regulatorna tijela su na razini odlučivanja i donošenja odluka pod kontrolom i utjecajem određenih državnih ili privatnih interesa. Postupak imenovanja i sam proces sastavljanja upravnih tijela medijskih regulatora dopuštaju utjecaj određenih političkih ili privatnih komercijalnih interesa, a ne interesa javnosti.

Rad i odluke regulatora nisu transparentni, pristup informacijama o njihovim odlukama i dokumentima, uključujući financije, nije omogućen na način da javnost može pratiti njihov rad i ulogu.

Odluke regulatornih tijela koje se tiču dodjele dozvola ili frekvencija (spektra) ili uvođenja mjera u skladu s ovlaštenjima da nadziru i sankcioniraju donesene su tako da služe određenim političkim ili privatnim interesima ili su pod njihovim utjecajem.

Razvoj medijskih politika vezanih za privatizaciju bio je uglavnom pod utjecajem određenih privatnih i političkih interesa, pridonoseći tako kontroli važnih medijskih resursa (u smislu financijske ili simboličke vrijednosti) korištenih u službi tih interesa, i devastiran takvim interesima.

Neovisnim državnim tijelima kao što su pravobranitelj, povjerenik za informacije, antikorupcijsko tijelo i/ili neovisno tijelo za nadzor državnog proračuna i javnu potrošnju nedostaju pravni temelj, nadležnosti, kapaciteti i prepoznatljivost kako bi se mogla angažirati i intervenirati u području medijskih politika i medijskog sektora.

Samoregulatorna tijela i mehanizmi nisu razvijeni ili nisu prepoznati i nemaju utjecaja zbog polarizacije u novinarskoj i medijskoj zajednici.

Samoregulatornim tijelima i mehanizmima nedostaju sredstva zbog nedostatka interesa i podrške politički instrumentalizirane i polarizirane novinarske i medijske zajednice.

2 RIZIČNO PODRUČJE MEDIJSKOG INTEGRITETA: MEDIJSKE STRUKTURE I INSTITUCIJE

2.1 VLASNIŠTVO NAD MEDIJIMA

RIZICI

Vlasništvo nad medijima nije transparentno. Čak i kada su službeni vlasnici poznati, podaci o stvarnim vlasnicima i/ili izvorima investiranja su skriveni.

Vlasništvo nad medijima nije uspostavljeno radi strateških poslovnih interesa na medijskom tržištu niti se rukovodi njima, nego političkim interesima da se mediji kontroliraju i koriste za promociju vlastitih i diskvalifikaciju opozicijskih političkih planova, kao i u interesu određenih poslovnih grupa koje koriste medije u klijentelističkim odnosima s političkim grupama (u nastojanju da dobiju različite „rente” i koncesije).

Dominantni vlasnici medija na nacionalnom i lokalnom tržištu koriste medije za vlastitu promociju i diskvalifikaciju opozicijskih političkih planova i/ili za klijentelističke odnose s političkim grupama.

Obrasci vlasništva nad medijima omogućuju prekomjernu instrumentalizaciju medija za posebne političke interese i sukobe ili za posebne privatne poslovne interese koji zanemaruju javni interes i demokratsku ulogu medija.

Vlasništvo nad medijima je koncentrirano – u smislu horizontalnog, vertikalnog ili dijagonalnog unakrsnog vlasništva – u rukama (malog broja) političkih ili poslovnih grupa da bi služili njihovim određenim političkim i privatnim interesima zanemarujući demokratsku ulogu medija i javni interes u medijima.

Mediji u vlasništvu države (potpunom ili djelomičnom) na nacionalnoj i lokalnoj razini vođeni su i financirani da služe određenim političkim i poslovnim interesima vladajućih političkih grupa. To se ogleda u imenovanju ključnog osoblja i uređivačkoj politici. Takvim medijima su katkad oduzeti njihovi resursi (infrastruktura, zgrade, kapital, profesionalni kapaciteti), ti su resursi zanemareni ili dani privatnim strukturama vodeći državne medije u financijsku i profesionalnu propast.

Privatizacija medija u vlasništvu države završena je ili se i dalje odvija netransparentno i/ili na način koji omogućuje da određeni politički i privatni interesi dobiju sredstva, kontrolu i utjecaj na temelju političkih veza i klijentelizma.

Privatizacija medija u vlasništvu države odgođena je ili blokirana da bi se očuvali kontrola i utjecaj određenih političkih grupa i interesa putem financijskih instrumenata i imenovanjem ključnih kadrova.

Novinska agencija koja ima dominantan položaj na tržištu u vlasništvu je države, njezina upravna struktura, rad i uređivačka politika su pod utjecajem interesa određenih političkih grupa u državi, a njezini ključni kadrovi imenovani su na temelju političke pripadnosti.

Strani vlasnici medija, uključujući transnacionalne medijske korporacije (sa Zapada), sudjeluju i pridonose povećanju rizika medijskog integriteta tako što u vlastite strukture, poslovanje, odluke i praksu u našim zemljama integriraju netransparentnost, političku instrumentalizaciju i klijentelizam, te nepoštivanje pravnih i etičkih normi.

Banke su stekle pretjeranu kontrolu nad medijima, većinom putem kapitala posuđenog vlasnicima medija, stavljajući tako medije u službu političkih i poslovnih interesa određenih grupa koje kontroliraju banke.

Organizirani kriminal i kriminalne grupe skriveni su vlasnici medija, a u javnu i političku komunikaciju interveniraju kontroverznim sadržajima utemeljenima na svojim interesima.

Tajne službe skrivaju se iza formalnog/lažnog vlasništva nad medijima intervenirajući u javnu i političku komunikaciju kontroverznim sadržajima temeljenima na skrivenim interesima određenih političkih i poslovnih grupa.

Vlasnici medija što su osnovani ili opstaju uz podršku donatora – koji su na početku „demokratizacije medija” dobili donacije za jačanje demokratske uloge medija i unapređenje dostupnosti građanima neovisnih vijesti i analiza – pretvorili su medije u instrumente određenih političkih ili privatnih interesa ili su ih prodali novim vlasnicima koji služe takvim interesima.

Vlasništvo neprofitnih, nevladinih, alternativnih i građanskih medija, koji omogućuju vijesti i analize, kao i javni prostor za raspravu, koji ne ovise o lokalnim/nacionalnim političkim i poslovnim interesima i nisu pod njihovim utjecajem, utemeljeno je na slaboj i nestabilnoj organizacijskoj i financijskoj strukturi i ovisi o projektnoj podršci međunarodnih donatora i njihovih planova.

Vlasništvo nad medijima manjinskih grupa instrumentalizirano je za određene poslovne i političke interese dominantne političke grupe unutar nacionalne manjine, umanjujući demokratski i participatorni potencijal i ulogu tog medija.

Nove medijske kuće pokrenute su na temelju netransparentnog vlasništva i izvora investiranja, njihovo poslovanje ukazuje na tu instrumentalizaciju u korist određenih poslovnih ili političkih interesa. Povlačenje ili propadanje medijskih kuća nije rezultat neuspjeha na kompetitivnom medijskom tržištu, nego klijentelističkih struktura i veza koje onemogućuju redovno poslovanje i konkurenciju.

2.2 FINANCIRANJE MEDIJA

RIZICI

Podaci o financiranju medija nisu transparentni. Medijske kompanije skrivaju izvore prihoda.

Mediji posluju usprkos nedovoljnim legalnim izvorima prihoda.

Troškovi proizvodnje medija, uključujući podatke o broju, strukturi, radnom statusu i zaradama radne snage, skriveni su.

Ključni podaci koji utječu na financije medija na kompetitivnom medijskom tržištu i poslovanje medija nisu dostupni ili nisu pouzdani. To uključuje podatke o nakladi, pretplati, broju prodanih primjeraka, čitanosti za tiskane medije, podatke o rejtingu i gledanosti za radio i tv, podatke o broju pojedinačnih posjeta za online medije, podatke o ukupnom oglašivačkom tržištu i udjelu, itd. Nije osiguran ni jedan mehanizam za provjeru takvih podataka pouzdanom metodologijom niti je osiguran neovisni nadzor kao sredstvo samoregulacije i transparentnosti od medijske industrije. Agencije koje pružaju takve usluge instrumenti su posebnih interesa.

Oglasni prostor u medijima dodjeljuje se izravno ili preko reklamnih agencija i/ili agencija za zakupljivanje medijskog prostora na temelju političke pripadnosti ili klijentelističkih odnosa.

Državno oglašavanje, uključujući oglašavanje javnih poduzeća i državnih organa na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, kao i oglašavanje javnih nabava, odvija se netransparentno, na temelju određenih političkih i poslovnih interesa vladajućih političkih grupa.

Državno oglašavanje je neproporcionalno raspoređeno na medije povezane s političkim grupama u vladi ili ih podržavaju. Državne institucije/poduzeća ne oglašavaju se u kritičkim medijima bez obzira na udio u gledanosti.

Državno oglašavanje, sponzorstva, promotivne kampanje i drugi financijski dotoci medijima iz državnog proračuna na nacionalnoj ili lokalnoj razini čine značajan dio ukupnog tržišta oglašavanja.

Mjere državne porezne politike prema medijima koristile su vladajuće političke skupine kao instrument kojim se kažnjavaju ili nagrađuju određeni mediji, ili medijski podsektori, na temelju političkih ili poslovnih interesa vladajućih političkih grupa.

Državna pomoć medijima (na primjer subvencije) nije na odgovarajući način regulirana ni transparentna, nego je pod političkim utjecajem.

Bankarske kredite, otplate dugova i druge bankarske aranžmane mediji dobivaju na temelju političke pripadnosti ili klijentelističkih odnosa.

Prihod medija od pretplate i/ili prodanih primjeraka, odnosno izravnog potrošačkog odnosa s građanima čini mali dio prihoda.

Donatorska podrška medijima, koja je znatno pridonijela razvoju kapaciteta i poslovanju medija posvećenih promoviranju demokracije, ljudskih prava i jednakosti na početku „demokratizacije medija” prekinuta je i nije zamijenjena prihodom od građana/korisnika niti drugim sredstvima namijenjenima očuvaju istih vrijednosti. Zbog toga su takvi mediji izloženi izvorima prihoda i utjecajima povezanim s određenim privatnim političkim i poslovnim interesima koji ne poštuju te vrijednosti.

Istraživačko novinarstvo usmjereno na razotkrivanje klijentelističkih i koruptivnih poslova i veza te nedoličnog ponašanja centara moći ne dobiva nikakvu financijsku podršku od postojećih medija niti od bilo kojeg neovisnog izvora u zemlji, nego povremeno od međunarodnih donatora.

2.3 JAVNI ELEKTRONIČKI SERVISI

RIZICI

Sastav upravljačkih tijela javnih elektroničkih servisa, procedure i mehanizmi za imenovanje i razrješenje njihovih članova, kao i ključnog rukovodećeg i ured-

ničkog osoblja, osiguravaju prevladavajući utjecaj vlasti i/ili određenih političkih grupacija na uređivačku i poslovnu politiku javnih servisa.

Ključno rukovodeće i uredničko osoblje mijenja se s promjenom vlasti.

Javnim servisima nedostaju dovoljni, odgovarajući i konzistentni financijski i drugi resursi.

Raspodjela financijskih resursa javnim servisima nije temeljena na transparentnim i objektivnim kriterijima i procedurama.

Vlada donosi odluku o visini pretplate bez javne rasprave. Izravno financiranje od države čini značajan dio ukupnog proračuna javnih servisa.

Vlada odlučuje o visinama zarada novinara i drugih zaposlenih u javnim servisima.

Ugovori i aranžmani javnih servisa o prodaji reklama, koprodukcijama i kupnji neovisnih produkcija nisu utemeljeni na transparentnim i objektivnim kriterijima i procedurama. Takvi aranžmani zasnovani su na određenim poslovnim i političkim interesima i klijentelizmu.

Financijski izvještaji i korištenje resursa javnih servisa nisu na odgovarajući način i neovisno kontrolirani, a mehanizmi financijske odgovornosti nisu na snazi ili nisu efikasni.

Javnosti nedostaju transparentne i odgovorne informacije o financijskim resursima i poslovanju javnih servisa.

3 RIZIČNO PODRUČJE MEDIJSKOG INTEGRITETA: NOVINARI

RIZICI

Novinarima nedostaju kapaciteti (u smislu pojedinačnih kompetencija, uključujući obrazovanje i vještine, kao i u smislu institucionalnih i horizontalnih oblika stručne socijalizacije) da bi se suprotstavili strukturama i odnosima koji onemogućuju demokratsku ulogu medija.

Novinari koji se suprotstave i otkriju odnose, slučajeve i aktere klijentelizma, korupcije i kriminala u politici i privredi, kao i u medijima, izloženi su različitim oblicima pritiska, prijetnjama, napadima i nasilju.

Novinari prihvaćaju ulogu klijenata političkih i poslovnih pokrovitelja u zamjenu za različite proizvode i povlastice. Takva praksa uzima oblik pristranog izvještavanja i propagande o političkim i gospodarskim pitanjima.

Urednici su imenovani bez obzira na profesionalne kompetencije i integritet, već na temelju političke pripadnosti, odanosti i veza s određenim političkim i poslovnim interesima vlasnika medija. Urednici ne razotkrivaju i ne suprotstavljaju se, nego služe takvim političkim i poslovnim interesima.

Urednici su smijenjeni ako razotkriju ili se suprotstave određenim političkim i poslovnim interesima koji instrumentaliziraju medij u kojem rade.

Polarizacija među novinarima odražava političku polarizaciju i novinari djeluju kao neformalni glasnogovornici suprotstavljenih političkih blokova.

Profesionalna solidarnost među novinarima je mala. Premalo je novinara organiziranih u udruženja i sindikate unutar pojedinačnih medija i na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Zaposlenička i profesionalna prava novinara nisu zaštićena na odgovarajući način zakonskim ili samoregulatornim instrumentima (na primjer kolektivnim ugovorima).

Sigurnost zaposlenja u novinarstvu je niska, novinari rade u nesigurnim uvjetima i bez stalnih ugovora, njihova zaposlenička prava i plaće se smanjuju, sveukupno utječući na ovisni odnos i ustupke prema medijskim poslodavcima i njihovim političkim ili poslovnim pokroviteljima.

Novinari istraživači nemaju dovoljno podrške ili se suočavaju s različitim oblicima pritiska i cenzure u svom mediju, traže spas u samozapošljavanju, povremenoj financijskoj podršci međunarodnih donatora i oblicima objavljivanja svog rada izvan mainstream medija.

4 RIZIČNO PODRUČJE MEDIJSKOG INTEGRITETA: NOVINARSKE I MEDIJSKE PRAKSE

RIZICI

Ustrajavanje na medijskoj etici i drugim normativnim instrumentima je nisko.

Politička pristranost u izvještavanju je uobičajena praksa javnih servisa i privatnih medija jer su izloženi utjecaju i kontroli određenih političkih i poslovnih interesa i grupa.

Sadržaj medija je visokopolitiziran i odražava njihovu instrumentalizaciju u korist suprotstavljenih političkih i stranačkih interesa, odražava i dominantne oblike društvene organizacije, raspodjele društvene moći i resursa utemeljene na klijentelizmu i posredovane putem političkih stranaka.

Uloga medija u otvaranju javnog prostora za razumnu političku raspravu i pregovore o zajedničkim društvenim pitanjima uz sudjelovanje širokog spektra politič-

kih stavova različitih aktera u društvu zamijenjena je općom komercijalizacijom, obrascima izvještavanja, opremanjem vijesti i sadržajnih formata temeljenih na personalizaciji, dramatizaciji i trivijalizaciji politika i društvenih pitanja, formatima „za i protiv“, koji naglašavaju sukobe i polarizacije zanemarujući kompleksnost.

Medijskim programima dominiraju pitanja i događaji povezani s osporavanjem određenih političkih i poslovnih interesa.

Mediji igraju važnu ulogu u sprečavanju, iskrivljavanju i zamagljivanju povijesnog pamćenja – pamćenja značajnih društvenih događaja iz bliske prošlosti – ključnih za sposobnost građana da se suoče s novim oblicima hegemonističkih ideologija.

Zastupljenost etničkih, religijskih, seksualnih i drugih manjina, kao i rodna zastupljenost u medijima, pridonose stvaranju i održavanju oblika društvene organizacije, podjele uloga i resursa u društvu temeljenom na društvenom isključivanju, nejednakosti i dominaciji određenih političkih i ekonomskih interesa.

OVA PUBLIKACIJA obrazlaže dio metodologije za istraživanje provedeno 2013./2014. godine u okviru regionalnog projekta »Medijski opservatorij jugoistočne Europe – Jačanje kapaciteta i koalicija za praćenje medijskog integriteta i unapređenje reformi u medijima«. Rezultati istraživanja objavljeni su u knjizi »Značaj medijskog integriteta – Vraćanje medija i novinarstva u službu javnosti«. Informacije o projektu i knjiga dostupni su na WWW.MEDIAOBSERVATORY.NET.

©2015 Mirovni institut, Ljubljana, Slovenija IZDAVAČ Mirovni institut, Institut za suvremene društvene i političke studije, Metelkova 6, 1000 Ljubljana, Slovenija <<http://www.mirovni-institut.si>>. AUTORICA Brankica Petković PRIJEVOD S ENGLESKOG Nataša Kampmark LEKTURA Nikola Živčić PROJEKT Medijski opservatorij jugoistočne Europe – Jačanje kapaciteta i koalicija za praćenje medijskog integriteta i unapređenje reformi u medijima» [HTTP://WWW.MEDIAOBSERVATORY.NET](http://WWW.MEDIAOBSERVATORY.NET).

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Europske unije. Za sadržaj publikacije odgovorni su Mirovni institut i autorica, te se ni pod kojim okolnostima ne može smatrati da publikacija odražava mišljenje i stavove Europske unije.